

KİTAP TANITIMI

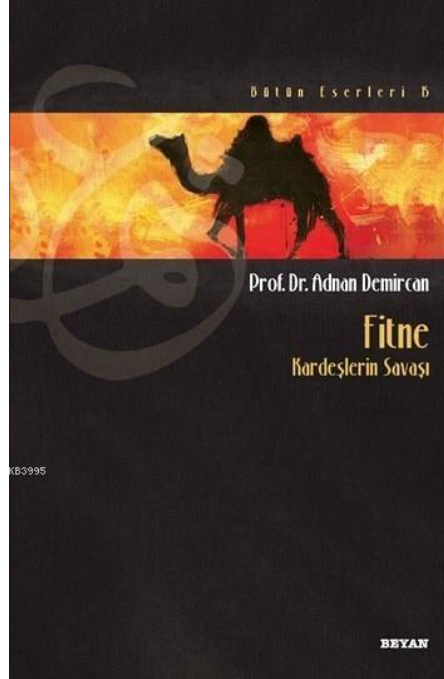
Adnan Demircan, *Fitne: Kardeşlerin Savaşı*, İstanbul: Beyan Yayınları, 2015, 200 s.

HÜMEYRA TETİK*

Tanıtımını yapmış olduğumuz eser, önsöz, giriş, iki bölüm ve sonsözden müteşekkildir. Yazar önsöz ve giriş bölümünde (s. 11-20) günümüz Müslümanlarının karşılaştıkları sorunları sağlıklı bir şekilde değerlendirmenin gerekliliğini, bunların ön yargılardan uzak bir şekilde anlaşılmasının ve çözümlenmesinin gerektiğinden bahseder.

Yazar, bu çalışmasında sahabe dönemi olaylarının tahlilinde karşılaşılan temel sorunların tespiti ve bu dönem olaylarının nasıl anlaşılması gerektiğine yönelik bir çözümleme denemesini yapmıştır. Bu özelliğiyle bu eser ashap dönemi olaylarının doğru yorumlanmasına yönelik bir çalışma niteliğindedir. Yazar, İslâm Tarihi araştırmalarında takip edilmesi gereken usule dair kurallardan da burada bahsetmektedir.

Bu amaçla kitabın birinci bölümünde müellif, sahabe döneminde karşılaştığımız ihtilafların nesnel bir yaklaşımla ele alınmasının mümkün olup

* YL Özel Öğr. | Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslâm Tarihi ve Sanatları Programı; İLAMER İslam Tarihi Araştırma Grubu Mezunü

olmadığı sorusuna cevap aramaya çalışmıştır.(s. 27-45) Bu bölümde yapılan değerlendirmeler aslında “Tarihe bakışımızın nasıl olması gerektiği” sorusuna cevap arayışıdır. Cevap için hakkında bilgi sahibi olduğumuz dönemin belli başlı olgularını dikkate alarak ve zihinsel prangaları bir yana bırakarak hakikate ulaşmayı hedefleyen bir okuma yapmaktır. Yazar bunları ifade ederken tarafsız bir anlatımın olması gerektiği vurgusu üzerinde önemle durmaktadır.

Yazar ikinci bölümde ise, olguları tespit etmeye çalışmıştır. Ağırlıklı olarak İslâm dünyasında meydana gelen *fitne*’nin üzerinde durmaktadır. Hz. Osman’ın öldürülmesiyle başlayan süreç sonrasında da bir dizi çatışmayla devam etmiştir. Bu gelişmeler yeni oluşumları da sorunlarıyla beraber getirmiştir. Yazar, İslâm toplumunu derinden sarsan fitnenin sonraki yıllarda yapısal niteliklere bürünerek ve şekil değiştirerek varlığını sürdürdüğünü de ifade etmektedir (s. 57-70).

Fitne’nin doğurduğu etkilerin İslâm dünyasına derin ayrılıklar getirdiğini söyleyen yazar, daha sonraki yıllarda ümmetin siyasi birliğinin hanedanlar eliyle sağlandığı görünse de bu ayrılığın, derinlerde devam ettiğini kaleme almıştır. Fitneden sonra İslâm dünyasında bir taraftan kökenleri Cahiliyeye kadar uzanan kabile rekabeti ve çatışmaları yeniden ortaya çıkarken diğer taraftan fitne döneminde meydana gelen kavgalar, Müslümanların algı ve görüşlerinde de derin izler bırakmıştır (s. 80-95).

Yazar ilerleyen sayfalarda bu dönemde meydana gelen olayların sonraki dönemlerde başlıca üç problemin ortaya çıkışına sebep olduğunu dile getirir. Bu sebeplerden ilki, büyük günah meselesidir. Sahabe döneminde meydana gelen olaylar da, aralarında Ashaptan kimselerinde olduğu birçok öldürmenin meydana geldiği bir vakadır. Bu durumda büyük günah işleyeninin durumu ne olacaktır? Diğer yandan “Bütün bu yaşananlar bir kader miydi, yoksa insanların iradesi sonucunda mı gerçekleşti?” sorusu da bir diğer ihtilaf sebebi olmuştur. Bir diğer önemli tartışma konusu ise Hilafet/İmamet meselesi olmuştur. “İmamı tayinle mi yoksa seçimle mi belirlenir?” sorusuna da cevap aranmıştır. Yine bu çerçevede hilafetin/imametinin şartları vb. hususlarını tartışmıştır. Bu tartışmalar, Harici, Şii, Mutezili, Mürcie ve daha sonra Ehl-i Sünnet bakış açılarını ortaya çıkardığını dile getirmektedir.(ss.110-130)

Sonuç bölümünde ise yazar, fazla ayrıntılara girmeden konunun kapsamına uygun bir şekilde İslam tarihinde yaşanan fitneleri ele almıştır. Bu bölümde tarihsel bir olayın anlaşılması ve doğru okunması için, bütünün içinde parça tespitinin yapılması gibi, tarihsel olayın da değerinin tespit edilip ortaya konulması gerektiğini vurgulamıştır.

Yazarın bu eseri, İslâm tarihine yönelen ve bu alanda çalışmak isteyenler için yol gösterici niteliğinde ve tek solukta okunabilecek bir eserdir. Yazar olayların değerlendirmesini okura bırakmıştır. Kitapta, İslâm tarihinde üzerinde birçok araştırmalar yapılmış ve hakkında eserler yazılmış olan bu konuların detayına girilmeden önemli noktalarına değinmiştir. İslâm dünyasının karşılaştığı sorunları bir tarihçinin nasıl değerlendirmesi gerektiği ve Ashap döneminde yaşanan olaylardan yola çıkarak geçmişin doğru bir şekilde tahlil edilmesi gerektiği üzerinde durmuştur. Hz. Peygamberin defnedilmesiyle başlayan sürecin sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesi, Müslümanların o dönemde başlayıp günümüze kadar gelen olaylarla yüzleşmeye başlaması, bu yüzleşmeyi yaparken de önyargılardan sıyrılarak şeffaf bir şekilde değerlendirme yapılması gerektiğinin vurgusunu yapmıştır.

İnsan tabiatı gereği dini tutumlarını, düşünce dünyasının fikriyatını ve davranışlarını, içinde bulunduğu siyasi ortam, zaman ve mekân gibi birçok etken etrafında şekillendirmektedir. Yazar eserinde insanın bu etkenlerden sıyrılmasının zorluğu ve İslâm tarihi olaylarının değerlendirmesi yapılırken bu hususun göz ardı edilmemesi gerektiği üzerinde durmaktadır.

Eserde, Raşit Halifeler dönemini ve Müslümanların ilk dönemlerini merak eden, çalışan okuyuculara tarih birikimini geliştirmek isteyenlere tavsiyeler verilmektedir. Bu yönüyle eser, kuru bilgi ve belgelere bağlı kalmanın ötesinde, araştırmayı, soruşturmayı, olayları doğru tahlil etmeyi isteyenlerin istifadesine sunulmuştur.